

УДК 378.147:811.111(045)

CASE STUDY AS AN EFFECTIVE METHOD OF TEACHING ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES

КЕЙС-СТАДІ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ МЕТОД НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

Leshchenko H.V. / Лещенко Г. В.*d.philol.s., prof. / д.філол.н., проф.*

ORCID: 0000-0002-5316-0628

*Cherkasy State Technological University, Cherkasy,
Shevchenka Blvd., 460, 18005**Черкаський державний технологічний університет,
Черкаси, бул. Шевченка, 460, 18005*

Анотація. У статті розглянуто сутність методу кейс-стаді, проаналізовано історію його виникнення, визначено типову структуру кейсу та описано умови формування кейсів для навчання іноземної мови як професійно-орієнтованої. Особлива увага присвячена ролі викладача у впровадженні кейс-технологій у навчальний процес.

Ключові слова: кейс, кейс-стаді, методи навчання, професійно-орієнтоване навчання, іноземна мова за професійним спрямуванням, кейс-технології.

Вступ Через постійний розвиток сучасного суспільства дедалі очевиднішою стає потреба у спеціалістах, які вільно володіють іноземними мовами, що сприяє їхній конкурентноспроможності як у професійній, так і в соціальній сферах. Процеси глобалізації, збільшення інформаційних потоків, міжнародна економічна та політична інтеграція України у різноманітні міжнародні проєкти – всі ці чинники зумовлюють активне залучення фахівців із різних науково-технічних галузей до реалізації різних форматів взаємної співпраці.

На думку дослідників, професійно-орієнтоване навчання передбачає наявність певної професійної спрямованості змісту як самих навчальних матеріалів, так і безпосередньо навчальної діяльності, що формує професійні вміння здобувача [див. 6, с. 206]. Сьогоднішній фахівець використовує іноземну мову в різних сферах спілкування (безпосереднє та он-лайн спілкування із зарубіжними представниками академічної спільноти та професіоналами-практиками галузі, участь у науково-практичних конференціях, семінарах та вебінарах, написання листів і запитів тощо). З огляду на це, вміння читати і перекладати тексти за фахом вже не може вважатися достатнім [6, с. 207].

Виклики сьогодення окреслюють питання необхідності формування нових підходів і методик до підготовки фахівців у різних галузях життєдіяльності. З цих позицій сучасний фахівець має володіти ґрунтовними знаннями у своїй професійній сфері, з одного боку, та демонструвати високий рівень володіння іноземною мовою, з іншого. Саме ці вимоги формулюють основне завдання викладача під час вивчення іноземної мови студентами немовних спеціальностей – забезпечити опанування студентами іноземної мови на такому рівні, який би дозволив ефективно використовувати її у майбутній професійній діяльності. Одним із найпродуктивніших методів навчання іноземної мови вважається метод кейс-стаді.

Основний текст

Історія методу кейс-стаді налічує декілька століть, оскільки його сутність суголосна доробку класичного періоду грецької філософії, що є спадщиною видатного філософа Сократа. Твердження про те, що кейс-метод сягає своїм корінням античних часів, не є безпідставним. Серед різноманіття аспектів філософії Сократа найбільш актуальним для нашого дослідження є розуміння діалогу як способу спільного пошуку істини його учасниками. На відміну від своїх попередників, які розуміли навчання як передачу вчителем готового знання учневі, Сократ постулював думку про те, що істина і знання не передаються, а розкриваються у свідомості учасників діалогу (дискусії). Процес навчання у дискусії вибудовується в такий спосіб, що учні мають можливість відкривати нове знання, а не просто заучувати його. Зазначимо, що саме таке розуміння процесу навчання лежить в основі кейс-стаді методу. При цьому дискусія, взаємодія як основа кейс-стаді методу дозволяє зробити висновок про його комунікативну природу, оскільки, попри безліч визначень, у більш широкому значенні основу комунікації складає обмін інформацією, взаєморозуміння партнерів [2, с. 78]. Комунікативно-інформаційна природа методу склала підґрунтя для виникнення і становлення методу в новий час – на зламі XIX і XX ст.

У сучасній науковій літературі дослідники оперують такими термінами, як «*case study*», «*case method*», «кейс-стаді метод», «кейс-метод», «метод

конкретних ситуацій», що надає певної інформації про сам метод. *Case* у перекладі з англійської означає «випадок, ситуація», *study* – «вивчати, досліджувати», що дозволяє розглядати метод як дослідження конкретних випадків, ситуацій. При детальнішому вивченні семантичної структури англійської лексеми *case* отримуємо значення «судова справа, прецедент» (юр.), значення «захворювання» (мед.) Дослідники вбачають обумовленість вибору назви методу галуззю його застосування – право, медицина, бізнес-навчання були першими сферами знань, у яких став використовуватися цей метод [11, с. 33].

Запровадження кейс-стаді методу пов'язують з ім'ям видатного американського юриста, академіка, першого декана Гарвардської школи права Крістофера Коламбуса Ленгделла, який бачив необхідність в аналізі, обговоренні правових прецедентів як способу навчання студентів основам права. Використовуючи збірник прецедентів договірної права, К. Ленгделл послуговувався реальними юридичними справами (кейсами) для ілюстрації положень і норм законів.

Якщо першу половину ХХ ст. вважають етапом виникнення кейс-стаді методу, то другу половину ХХ ст. називають етапом повномасштабного розвитку та розквіту, що призвело до впровадження цієї методики у багатьох галузях науки і техніки. Технологія кейс-стаді виявилась настільки продуктивною, що швидко поширилася поза межами США і стала популярною серед європейської академічної спільноти, де сам метод отримав статус методу якісного дослідження (*qualitative research*).

Вивченню методу кейс-стаді призначені праці багатьох видатних вчених, серед яких Дж. Ерскін, М. Ліндерс, П. Хатчінгс, Дж. Рейнолдс, М. Стенфорд, В. М. Галузьяк, М. І. Сметанський, О. І. Шовкопляс та ін. [9, с. 98].

Кейс-стаді часто називають діловою грою в мініатюрі, оскільки цей метод є синтезом професійної та ігрової діяльності. Сутність цієї технології полягає в тому, що навчальний матеріал подається у вигляді мікропроблем, а студенти набувають знань та вмінь завдяки своїй активній дослідницькій і творчій діяльності, спрямованій на пошук ефективних рішень [10].

Кейс-стаді як метод дослідження визначається як «інтенсивний опис та аналіз феномена або соціальної одиниці, таких як індивід, група, інститут чи спільнота... Зосереджуючись на окремому феномені чи одиниці («кейсі»), цей підхід намагається глибоко описати його» [13, с. 16]. А. М. Долгоруков [4, с. 240], один із найчастіше цитованих авторів публікацій з проблем використання методу кейс-стаді у викладанні гуманітарних дисциплін, характеризує його як один із найбільш ефективних і перевірених засобів досягнення активної участі студентів у груповій роботі, що уможливорює роботу студентського колективу на єдиному проблемному полі. Крім того, групова дискусія надає можливість використання структурованої інформації та принципів проблемного навчання; можливість створення нових продуктивних стереотипів діяльності; можливість виопрацювання навичок найпростіших узагальнень. На думку вченого, «робота над навчальними ситуаціями допомагає вдосконалювати навички та отримати досвід у наступних областях: виявлення, відбір та вирішення проблем; робота з інформацією – осмислення значення деталей, описаних у ситуації; аналіз та синтез інформації та аргументів; <...> оцінка альтернатив; прийняття рішень; вміння слухати та розуміти інших людей – навички групової роботи; вміння репрезентувати результати групової роботи; <...> рефлексивні навички; навички оперативного самовизначення у поділі праці; коригування самооцінки» [там само, с. 242]

Сьогодні до кейс-технологій дослідники відносять: метод ситуаційного аналізу; ситуаційні завдання та вправи; аналіз конкретних ситуацій (кейс-стаді); метод кейсів; метод інциденту; метод аналізу ділової кореспонденції; ігрове проектування; метод ситуаційно-рольових ігор [див. 3, с. 53]. В нашому дослідженні ми не зосереджуємося на відмінностях цього розмежування, а послуговуємося розумінням кейс-стаді методу як методу вирішення проблемної ситуації.

Кейс – це ситуація, яка вимагає уважного вивчення та аналізу з метою виявлення проблеми для колективної розробки стратегій її подолання та подальшого вибору й обґрунтування прийнятого рішення [13, с. 32]. Кейс

вважають не просто точним описом подій, а називають його єдиним інформаційним комплексом», що допомагає у розумінні ситуації» [там само, с. 41]. Якщо розглядати кейс як «інформаційний комплекс», то можна говорити про те, що кейс включає супутні політичні, соціальні, культурологічні, екологічні та інші умови, які мають бути включені до процедури аналізу [1, с. 118-119].

Кейс повинен відповідати таким **умовам**:

- наявність реально існуючої організації або групи людей, з урахуванням якої розроблена проблемна ситуація;
- наявність реальної проблеми, конфлікту;
- певна хронологія подій, їх часові рамки;
- ситуація має характеризуватись «подієвістю», але відображати не лише події, а й персонажів, їхні дії, вчинки, мотиви;
- дія, що розгортається в кейсі, має включати інтригу.

При всій різноманітності видів кейси мають типову **структуру**. Як правило, стандартний освітній кейс включає [7, с. 118]:

- *опис ситуації* – випадку, проблеми, історії з реального життя;
- *контекст ситуації* – хронологічний, історичний, контекст місця, особливості дії чи учасників ситуації;
- *коментар ситуації*, поданий автором, питання чи завдання роботи з кейсом.

Окремою гілкою дослідження сутності кейс-стаді є аналіз становлення методу у сфері навчання іноземної мови [2, с. 79]. Незважаючи на широке застосування цієї технології у царині навчання праву, бізнесу, медицині, його використання у галузі природничих наук, очевидним є потужний потенціал використання цього методу у навчанні іноземної мови для спеціальних цілей [там само].

Поворотним моментом застосування кейс-стаді методу у сфері іншомовного навчання дослідники вважають публікацію у 1988 році статті Крістін Убер Гросс, в якій був представлений аналіз потенціалу використання цього методу у вивченні ділової англійської мови в межах курсу англійської мови для

спеціальних цілей (ESP). У своєму дослідженні К. У. Гроссе фокусується на одній з фундаментальних переваг використання методу кейс-стаді під час вивчення методологічному апарату спеціальності іноземною мовою, маючи на увазі здатність цього методу зблизити членів колективу, встановити взаємозв'язок між англійською мовою та предметним змістом іншої дисципліни [12, с. 135]. Як зазначає сама авторка, навчання на основі змісту основної дисципліни (у її випадку – бізнес-навчання), на відміну від навчання лексиці і граматиці представляє набагато більший інтерес для студентів [там само]. Окрім цього, порівняно із традиційними методами, метод кейс-стаді, якщо будується на автентичних текстах, дозволяє студентам аналізувати та вирішувати актуальні проблеми у певній сфері навчання, розвиваючи при цьому їхні навички читання, слухання, говоріння іноземною мовою [5].

У світовій освітній практиці метод кейс-стаді поширився у 1970-1980-х роках. Для систематизації і розповсюдження кейсів була створена організація *The Case Clearing House of Great Britain and Ireland* (1973), яка згодом отримала статус міжнародної і в 1991 році була переіменована на *European Case Clearing House (ECCH)*. Сьогодні до складу ECCH входять 340 організацій із різних країн світу [7, с. 49]. Існують електронні портали готових кейсів різної тематики [8, с. 216]: www.ecch.com, www.hbsp.harvard.edu, www.caseforest.com, www.best-management-practice.com, www.ivey.uwo.ca.

Використання методу кейс-стаді під час навчання іноземної мови уможливорює прояв студентами своїх творчих здібностей і креативних практик разом із перенесенням теоретичних знань про культуру різних країн у практичну площину. Тим самим освітній фокус зсувається з отримання готових знань на процес їх самостійного пошуку. Між викладачем і студентами налагоджується комунікація, де обидві сторони є рівноправними під час обговорення і винайдення ефективного вирішення конкретної проблеми. На думку дослідників, саме в такій демократичності і полягає відмінність методу кейс-стаді від традиційних методик [10]. Перед заняттям викладач розробляє модель конкретної ситуації із реального життя, а вже під час заняття він оголошує цілі

та завдання кейсу, які мають бути вирішені. При цьому студенти самі обирають шляхи досягнення цілей і вирішення завдань кейсу. Саме тому результатом застосування даного методу є не лише набуття знань, а й формування професійних вмінь та навичок [там само].

Роль викладача у методиці кейс-стаді є надзвичайно важливою: він неявно керує обговоренням кейсу і спрямовує дискусію у потрібне русло за допомогою проблемних питань, контролює таймінг, заохочує учнів вдаватися до критичного мислення і відмовитися від поверхневого мислення, а також слідкує за тим, щоби до аналізу кейса були залучені всі члени команди. Ситуаційна методика використовує численні методи викладання, але перевага надається методам мотивації і стимулювання навчально-виховної діяльності [11, с. 8]. Як зазначають дослідники методу, він слугує зразком мислення викладача, «його особливою парадигмою», що допомагає мислити і працювати по-новому, реалізуючи свій творчий потенціал [3, с. 77].

Висновки.

Метод кейс-стаді – це активний метод навчання, застосування якого дозволяє, разом із розвитком навичок читання, говоріння, слухання та письма, встановити тісний взаємозв'язок між навчанням та професійною реалізацією майбутніх фахівців. Перспективи подальших розвідок лежать у площині удосконалення змісту дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» у контексті формування іншомовної комунікативної компетенції здобувачів за рахунок створення бази професійно-орієнтованих кейсів окремої тематики.

Література

1. Бурковська О., Пампура С. Використання методу кейсів у професійно орієнтованому навчанні іноземних мов // *Viae Educationis*. 2022. № 1. Вип. 1. С. 117-124. URL: https://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.ojs-doi-10.15804_ve.2022.01.14
2. Головка І. О. Використання кейс-методу в професійно-орієнтованому

навчанні іноземної мови студентів нелінгвістичних спеціальностей // Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. 2023. Вип. 210. С. 77-83. URL: <https://pednauk.cusu.edu.ua/index.php/pednauk/article/view/1593>

3. Гуревич А. М. Ролевые игры и кейсы в бизнес-тренингах. СПб.: Речь, 2006. 144 с.

4. Долгоруков А. М. Практикум по общей социологии: учеб. пособие для вузов / под ред. Н. И. Лапина. М.: Высш. шк., 2006. 296 с.

5. Железняк Л. Кейс-технология // Відкритий урок. 2012. № 12. С. 23-25. URL: <https://vseosvita.ua/library/vikoristanna-kejs-tehnologii-na-urokah-anglijskoi-movi-177852.html>

6. Корж О. Ю., Захаржевська А. А. Особливості навчання іноземної мови за професійним спрямуванням студентів немовних спеціальностей // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. 2021. № 7 (345). С. 206-215. URL: <https://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/handle/123456789/9321>

7. Матусевич А. П., Коровин С. В. Кейсы и кейс-стади: вопросы методологии. М.: Магистр: ИНФРА-М, 2010. 80 с.

8. Полат Е. С., Бухаркина М. Ю. Современные педагогические и информационные технологии в системе образования. М.: Академия, 2007. 364 с.

9. Романов І. І. Умови застосування методу кейсів при навчанні іноземних мов // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. 2018. Вип. 60. С. 98-102. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/23866>

10. Форостюк І. В. Кейс-метод як сучасна технологія викладання іноземної мови професійного спрямування. 2019. URL: chrome-extension://efaidnbmninnibpcjpcglclefindmkaj/https://philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2019/2_2019/part_1/28.pdf

11. Fischer J. Case Studies in University Language Teaching and the CEF. Helsinki: University of Helsinki Language Centre, 2005. 26 p.

12. Grosse C.U. The Case Study Approach to Teaching Business English // English for Specific Purposes. 1988. Vol. 7. P. 131-136. URL: <https://eric.ed.gov/?id=EJ375113>

13. Yin R.K. Case study research: design and methods. 4th ed. Thousand Oaks: SAGE Publications, 2009. 219 p.

Abstract. *The article deals with the notion of case-study method, analyzes the history of its development, defines a typical case structure, and describes the conditions for the formation of cases for teaching a foreign language as professionally oriented. Special attention is given to the role of the teacher in the implementation of case technologies in the educational process.*

Key words: *case, case-study, teaching methods, professionally-oriented training, foreign language for specific purposes, case-technologies.*

Стаття відправлена: 25.09.2024 р.

© Лещенко Г. В.